

Opetus- ja kulttuuriministeriö

Pvm
30.3.2015
Nro
234/00.01.05.00/2015
Viite:
OKM 15/010/2015

Asia:

Lausunto hallituksen esitykseksi varhaiskasvatuslaiksi

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt yliopistolta lausuntoa hallituksen esitykseksi varhaiskasvatuslaiksi. Lausunnon on valmistellut yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta.

1 §

Lain tarkoitus ja soveltamisala

Tässä laissa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen.

Tätä lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän sekä muun palvelujen tuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa tilassa, jota kutsutaan päiväkodiksi.

Varhaiskasvatusta voidaan järjestää yksityiskodissa tai muussa kodinomaisessa hoitopaikassa, jota kutsutaan perhepäiväkodiksi.

Muuta varhaiskasvatusta voidaan järjestää tätä tarkoitusta varten varatussa paikassa.

- *Esitämme, että laissa tulisi erottaa päiväkodissa järjestettävä varhaiskasvatus (centre-based early childhood education) muissa ympäristöissä järjestettävästä lasten hoidosta ja kasvatuksesta.*

2 §

Määritelmät

Tässä laissa tarkoitetaan:

- 1) *varhaiskasvatuksella* lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka
- *Esitämme, että pedagogiikka sanan tilalla olisi ”varhaisvuosien pedagogiikka”.*

3 §

Varhaiskasvatuksen tavoitteet

Tässä laissa tarkoitetun varhaiskasvatuksen tavoitteena on:

- 1) edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, terveyttä ja hyvinvointia;
- 2) tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista;
- 3) toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset;
- 4) varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö;
- 5) turvata lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä;
- 6) antaa kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistää sukupuolten tasa-arvoa sekä antaa valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
- 7) tunnistaa lapsen yksilöllisen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä;
- 8) kehittää lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistää lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjata eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen;
- 9) varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin;
- 10) toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.

4 §

Lapsen etu ja toiminnan lainmukaisuus

Varhaiskasvatusta suunniteltaessa, järjestettäessä ja siitä päätettäessä on ensisijaisesti huomioitava **lapsen etu**. Kunnan, kuntayhtymän ja muun palvelujen tuottajan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatus täyttää sille tässä laissa tai muussa lainsäädännössä asetetut vaatimukset.

- *Olemme tyytyväisiä, että laissa ilmaistaan lapsen edun huomioonottaminen.*

7 §

Monialainen yhteistyö

Kunnan on varhaiskasvatusta järjestäessään toimittava yhteistyössä opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista, lastensuojelusta ja muusta sosiaalihuollosta, neuvolatoiminnasta ja muusta terveydenhuollosta vastaavien sekä muiden tarvittavien tahojen kanssa.

9 §

Toiminta-ajat

Kunnan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatusta järjestetään tarvittavassa laajuudessa päivittäin ja niinä vuorokauden aikoina kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää.

Kokopäiväinen varhaiskasvatus saa kestää **yleensä** enintään kymmenen tuntia yhtäjaksoisesti. Osapäiväinen varhaiskasvatus saa kestää enintään viisi tuntia päivässä.

- *Esitämme, että valtioneuvoston asetuksella tulee antaa tarkemmat säännökset koskien lasten yhtäjaksoista vuorohoidossa viettämää aikaa.*

11 §

Ravinto ja ruokailu

Varhaiskasvatuksessa olevalle lapselle on päiväkodissa ja perhepäivähoidossa järjestettävä lapsen ravitsemustarpeet täyttävä terveellinen ja tarpeellinen ravinto. Ruokailu on oltava tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu.

Mitä 1 momentissa on säädetty, ei kuitenkaan koske kliinisiä ravintovalmisteita tai niihin verrattavia tuotteita, jotka korvataan sairausvakuutuslain (1224/2004) nojalla, eikä myöskään ravintoaineiden kustantamista järjestettäessä varhaiskasvatusta perhepäivähoidossa saman perheen lapsille heidän omassa kodissaan.

Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ravinnon terveellisyydestä ja tarpeellisuudesta ja ruokailun toteuttamisesta varhaiskasvatuksessa.

- ***Esitämme, että ravinnon terveellisyyden lisäksi lakiin kirjataan erityisruokavaliot uskonnollisin, eettisin ja ekologisista perusteista.***

12 §

Oikeus varhaiskasvatukseen

Lapsella on oikeus ennen perusopetuslaissa tarkoitetun perusopetuksen alkamista osallistua kunnan järjestämään kokopäiväiseen varhaiskasvatukseen päiväkodissa tai perhepäivähoidossa sen ajan päätyttyä, jolta lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle voidaan suorittaa sairausvakuutuslaissa (1224/2004) tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahaa tai osittaista vanhempainrahaa. Oikeutta ei ole kuitenkaan aikana, jolta lapsen vanhemmalle tai muulle huoltajalle voidaan suorittaa sairausvakuutuslain 9 luvun 7 §:n 1 momentissa tarkoitettua äitiys- ja vanhempainrahakauden ulkopuolella maksettavaa isyysrahaa.

- ***Esitämme, että lakitekstissä käytetään johdonmukaisesti käsitettä perhepäiväkoti.***

4 Luku

Lapsen tukeminen varhaiskasvatuksessa

17 §

Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukeminen

Lapselle on annettava hänen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää tukea varhaiskasvatuksessa heti tuen tarpeen ilmettyä. Tukea on annettava laadultaan ja määrältään lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla.

Lapselle on annettava hänen kehityksensä, oppimisensa tai hyvinvointinsa edellyttämää tukea osana varhaiskasvatuksen perustoimintaa. Jos osana perustoimintaa annettava tuki ei ole riittävää ja lapsi tarvitsee säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja, lapselle annettavaa tukea on tehostettava lapsen yksilöllisten tarpeiden mukaan. Lapselle on tarvittaessa annettava erityistä tukea lapsen vammasta, sairaudesta, kehityksen viivästyttämisestä tai tunne-elämän häiriöstä johtuen.

- ***Esitämme, että tekstikohta ”tunne-elämän häiriöstä” muutetaan ”sosio-emotionaalisen tuen tarpeesta” muotoon.***

18 §

Erityislastentarhanopettajan palvelut

Lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin tukemiseksi varhaiskasvatuksessa on oltava tarvetta vastaavasti erityislastentarhanopettajan palveluja.

19 §

Tuen muodot ja toteuttaminen

Tuki voi sisältää tarvittavia pedagogisia, rakenteellisia ja hyvinvointia tukevia järjestelyjä, kuten erityislastentarhanopettajan palveluja, tulkitsemis- ja avustamispalveluja tai erityisten apuvälineiden käyttöä. Tuki järjestetään pääsääntöisesti muun varhaiskasvatuksen yhteydessä tai, jos lapsen tuen tarve sitä edellyttää, osittain tai kokonaan erityisryhmässä tai muussa soveltuvassa paikassa.

- ***Esitämme, että tätä lakitekstiä on tarkennettava. ”Osittain” viittaa siihen, että lasta olisi mahdollista siirtää ryhmistä toiseen, jota emme pidä missään nimessä lapsen edun mukaisena. Lisäksi esitämme, että ”kokonaan erityisryhmässä” korvattaisiin ”integroidussa erityisryhmässä”.***

20 §

Henkilöstön mitoitus tuen tilanteissa

Jos ryhmässä on yksi tai useampi erityistä tukea saava lapsi, tämä on otettava huomioon lasten lukumäärässä tai kasvatus-, opetus- ja hoitotehtäviin osallistuvien henkilöitten lukumäärässä, jollei ryhmässä ole lapsi- tai ryhmäkohtaista avustajaa.

Mitä 1 momentissa on säädetty, on tarvittaessa otettava huomioon, jos ryhmässä on yksi tai useampi tehostettua tukea saava lapsi.

21 §

Tuen tarpeen ja tukitoimenpiteiden arviointi ja yhteistyö

Lapsen tuen tarvetta, riittävyttä ja sopivuutta on arvioitava tarpeen mukaan, kuitenkin vähintään kerran vuodessa.

Arvioinnin tekemisestä vastaa lastentarhanopettaja tai erityislastentarhanopettaja. Arviointi tehdään yhteistyössä muun henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa sekä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä kunnan sosiaali- ja terveydenhuollon, opetustoimen tai muiden viran-omaisten kanssa. Arvioinnin perusteella ratkaistaan lapsen tuen taso, sisältö ja toteuttaminen.

22 §

Tuen kirjaaminen

Lapsen tuen tarve, tukitoimet, niiden toteuttaminen ja vaikuttavuus on kirjattava 28 §:ssä säädettyyn lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan.

26 §

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet

Opetushallitus laatii ja päättää tähän lakiin perustuen varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tarkoituksena on edistää varhaiskasvatuksen yhdenvertaista toteuttamista koko maassa, toteuttaa tässä laissa säädettyjä varhaiskasvatuksen tavoitteita sekä ohjata varhaiskasvatuksen laadun kehittämistä. Varhaiskasvatuksen perusteissa määrätään varhaiskasvatuksen toteuttamisen keskeisistä sisällöistä, varhaiskasvatuksen järjestäjän ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien välisestä yhteistyöstä, monialaisesta yhteistyöstä sekä lapsen varhaiskasvatussuunnitelman sisällöstä. Opetushallitus valmistelee perusteet yhteistyössä tarvittavien tahojen kanssa.

- ***Esitämme, että varhaiskasvatussuunnitelmat tulisi tehdä erikseen kahta erilaista toimintakontekstia varten: päiväkotia koskeva ja perhepäiväkotia tai muuta varhaiskasvatusta koskeva.***

27 §

Paikalliset suunnitelmat

Kunta, kuntayhtymä tai muu palvelujen tuottaja voi laatia valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden pohjalta paikallisia varhaiskasvatussuunnitelmia. Suunnitelmat voidaan laatia varhaiskasvatuksen järjestäjä-, palvelun tuottaja-, yksikkö-, ryhmä- tai toimintamuotokohtaisesti ja niissä voidaan ottaa huomioon pedagogiset painotukset ja muut varhaiskasvatuksen järjestämisen kannalta merkittävät valtakunnallisia varhaiskasvatuksen perusteita täydentävät seikat.

- ***Pidämme ongelmallisena sitä, että lakiesitys jättää huomiotta sen pedagogisen suunnittelun, jota lapsiryhmän ohjaaminen vaatii. Lisäksi nykyinen esitys jättää vanhemmat paikallisen tason suunnittelun ulkopuolelle. Esitämme, että lakiin tulee kirjata säännös, joka velvoittaa***

lapsiryhmää koskevan varhaiskasvatussuunnitelman laadintaan ja joka oikeuttaa vanhemmat osallistumaan tähän suunnitteluun (Vrt. Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet).

28 §

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma

Päiväkodissa tai perhepäivähoidossa olevalle lapselle on laadittava henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma lapsen kasvatuksen, opetuksen ja hoidon toteuttamiseksi. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan on kirjattava lapsen kehityksen ja oppimisen tavoitteet sekä toimenpiteet tavoitteiden toteuttamiseksi. Lisäksi suunnitelmaan kirjataan lapsen tarvitseman tuen tarve, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä henkilöstön ja lapsen vanhempien tai muiden huoltajien kanssa. Päiväkodeissa sen laatimisesta vastaa lastentarhanopettajan kelpoisuuden omaava henkilö. Lapsen mielipide on selvitettävä ja otettava huomioon varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimiseen voivat osallistua lapsen kehitystä ja oppimista tukevat muut viranomaiset, asiantuntijat ja muut tarvittavat tahot.

Lapsen varhaiskasvatussuunnitelman toteutumista on arvioitava ja suunnitelma on tarkistettava vähintään kerran vuodessa. Tätä useammin se on tarkistettava, jos lapsen tarpeet sitä edellyttävät.

- *Esitys on ristiriidassa esiopetusta (ja perusopetusta) koskevien säädösten kanssa. Esiopetuksessa ei ole velvoitetta laatia lapselle henkilökohtaista kasvatus/opetussuunnitelmaa. Esitämme, että varhaiskasvatuksen henkilöstö velvoitetaan keskustelemaan lapsen vanhemman/huoltajan kanssa lasten varhaiskasvatuksesta vähintään kerran vuodessa ja että näissä keskusteluissa lapselle voidaan laatia henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma, mutta tähän ei ole velvoitetta.*

7 luku

Henkilöstö ja kelpoisuusvaatimukset

32 §

Lastentarhanopettaja → varhaiskasvatuksen opettaja ja varhaiskasvatuksen sosionomi

Kelpoisuusvaatimuksena lastentarhanopettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy lastentarhanopettajan koulutus, taikka sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät varhaiskasvatukseen ja sosiaalipedagogiikkaan suuntautuneet vähintään 60 opintopisteen laajuiset opinnot.

- *Esitämme, että päiväkodissa toimivien kasvatushenkilöiden nimikkeet ovat varhaiskasvatuksen opettaja, varhaiskasvatuksen sosionomi ja varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.*
- *Esitämme, että kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen opettajan tehtäviin on vähintään kasvatustieteen kandidaatin tutkinto, johon sisältyy tai jota on täydennetty lastentarhanopettajan koulutuksella. Lastentarhanopettajan koulutukseen on sisällyttävä varhaiskasvatuksen tehtäviin ja esiopetukseen ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (60 op), joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 § 1. momentin 1. kohdassa. Tämän lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.*
- *Esitämme, että kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen sosionomin tehtäviin on vähintään sosiaali- ja terveystieteiden ammattikorkeakoulututkinto, johon sisältyvät tai jota on täyden-*

netty varhaiskasvatukseen suuntautuneilla opinnoilla. Varhaiskasvatukseen suuntautuneihin opintoihin on sisällyttävä vähintään 60 opintopistettä varhaiskasvatuksen teoreettisia ja ammatillisia opintoja, minkä lisäksi on suoritettava harjoittelu ja opinnäytetyö varhaiskasvatuksen alalta.

33 §

Lähihoitaja → varhaiskasvatuksen lastenhoitaja

Kelpoisuusvaatimuksena lähihoitajan tehtäviin varhaiskasvatuksessa on tehtävään soveltuva sosiaali- ja terveystieteiden perustutkinto tai muu vastaava perustutkinto.

- *Esitämme, että tehtävänimike on varhaiskasvatuksen lastenhoitaja.*

35 § Erityislastentarhanopettaja → varhaiskasvatuksen erityisopettaja

Kelpoisuusvaatimuksena erityislastentarhanopettajan tehtäviin on:

- 1) 32 §:ssä säädetty kelpoisuus, jonka lisäksi on suoritettu erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot, joista säädetään yliopistojen tutkinnosta annetun asetuksen (794/2004) 19 §:n 1 momentin 3 kohdassa; tai

- *Esitämme, että varhaiskasvatuksen erityisopettajan tehtäviin on kelpoisuusvaatimuksena soveltuva yliopistollinen ylempi korkeakoulututkinto, johon sisältyy varhaiskasvattajan opettajan kelpoisuus ja erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot (kasvatustieteen maisterin tutkinto pääaineena erityispedagogiikka, eli varhaiserityisopettajan koulutus tai kasvatustieteen maisterin tutkinto, johon sisältyy varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuden antavat opinnot sekä erityisopetuksen tehtäviin ammatillisia valmiuksia antavat opinnot).*

36 §

Varhaiskasvatuksen johtotehtävät

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen hallinnollisiin johtotehtäviin on tehtävään soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, alan tuntemus sekä riittävä johtamistaito.

Kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen ammatillisiin johtotehtäviin on 32 §:n mukainen kelpoisuus sekä riittävä johtamistaito.

- *Esitämme, että kelpoisuusvaatimuksena varhaiskasvatuksen hallinnollisiin ja ammatillisiin johtotehtäviin on varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus, soveltuva ylempi yliopistollinen korkeakoulututkinto sekä varhaiskasvatusalan tuntemus ja riittävä johtamistaito.*

38 §

Päiväkodin henkilöstön mitoitus

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 32 tai 33 §:ssä säädetty ammatillinen kelpoisuus, enintään seitsemää kokopäiväisessä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaasta lasta kohden tulee päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä samoin olla vähintään yksi henkilö, jolla on edellä säädetty ammatillinen kelpoisuus.

Päiväkodissa tulee kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on 1 momentissa mainittu ammatillinen kelpoisuus enintään 13 osapäiväisessä varhaiskasvatuksessa olevaa kolme vuotta täyttäneitä lasta kohden.

Päiväkodissa järjestettävässä esiopetuksessa saa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olla vähintään yksi opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista annetun asetuksen (986/1998) 7 §:n mukaiset kelpoisuusvaatimukset täyttävä henkilö enintään 13 esiopetuksessa olevaa lasta kohden. Jos esiopetuksessa oleva lapsi osallistuu sitä ennen tai sen jälkeen järjestettävään varhaiskasvatukseen, noudatetaan myös esiopetuksen ajan 1 momentissa säädettyä mitoitusastetta.

Päiväkodin yhdessä ryhmässä saa olla yhtä aikaa läsnä enintään kolmea kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä olevaa henkilöä vastaava määrä lapsia.

40 §

Päiväkodin henkilöstön rakenne

Päiväkodissa tulee vähintään joka kolmannella kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivalla olla 32 §:ssä tarkoitettu kelpoisuus ja muilla vähintään 33 §:ssä tarkoitettu kelpoisuus.

- *Esitämme, että päiväkodin henkilöstön rakenne muodostetaan siten, että vähintään 50%:lla hoito-, kasvatus ja opetustehtävissä toimivista tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus ja muilla varhaiskasvatuksen sosionomin tai varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus.*

41 §

- *Esitämme kolmannen momentin poistamista.*

42 §

Täydennyskoulutus

Kunnan, kuntayhtymän tai muun palvelun tuottajan on huolehdittava siitä, että varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu riittävästi ammattitaitoa ylläpitävään ja kehittävään täydennyskoulutukseen. Täydennyskoulutuksen toteutumista ja vaikuttavuutta on seurattava ja arvioitava.

Opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella voidaan antaa tarvittaessa tarkempia säännöksiä täydennyskoulutuksen sisällöstä, määrästä, järjestämisestä, seurannasta ja arvioinnista.

- *Esitämme, että opetus- ja kulttuuriministeriön asetuksella annetaan tarkempia säännöksiä.*

Matti Manninen
Rehtori